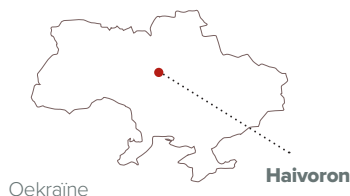

Nederlander melkt 1000 koeien in Oekraïne

BEDRIJFSPROFIEL

bedrijfsnaam	A. F. Rozvolozhzya
eigenaren	Antoon Smits en Victor Theeuwes
plaatsen	Haivoron en Antoniv, Oekraïne
melkvee	1.000 stuks
jongvee	900 stuks
rollend jaargemiddelde	9.600 kg melk, 3,9% vet, 3,4% eiwit
hoeveelheid grond	5200 ha, waarvan 750 ha veeteelt
teeltplan	350 ha luzerne, 400 ha mais

Het Brabantse echtpaar Smits bouwde in Oekraïne een melkveebedrijf op van duizend dieren en mikt op een verdubbeling van de veestapel. De transformatie van een oud melkveebedrijf uit de tijd van de Sovjet-Unie naar een moderne onderneming is volop gaande. De melkproductie is inmiddels verviervoudigd.

TEKST JEROM ROZENDAAL

De Nederlandse bedrijfsleiders Jelle Oosterveld en Erik Jan de Jong

has-studie in Den Bosch in aanraking kwam met Viktor Theeuwes. Theeuwes was al jaren actief in Oekraïne, in de graanhandel en kende het land van haver tot gort. Samen kochten ze een voormalig staatsmelkveebedrijf (een kolchoz) van 350 koeien en 3.500 hectare land. Smits wierp zich op de akkerbouwactiviteiten, terwijl zijn vrouw Myke, zonder landbouwachtergrond, de veetak voor haar rekening nam. Smits: 'De activiteiten zijn complementair. De veetak zorgt voor het mest voor het land en de agrarische tak produceert het voer voor het vee. Eén plus één is in dit geval drie.'

Het echtpaar slaagde er in tien jaar in om de veestapel uit te breiden tot 1.000 dieren, terwijl er inmiddels 5.200 hectare grond gecultiveerd wordt.

Nederlandse bedrijfsleiders

Twee jaar geleden keerden ze zelf terug naar Brabant, omdat ze de voorkeur gaven aan een Nederlandse opvoeding voor de kinderen. Sindsdien zijn twee Nederlandse boerenzonen verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken en bestuurt het echtpaar Smits het bedrijf vanuit Nederland. De melkveeactiviteiten worden geleid door Erik Jan de Jong (42). Hij verliet tien jaar geleden het ouderlijk nest in Zeewolde en rondzwervingen bij melkveebedrijven in Portugal, Duitsland, Litouwen en Rusland brachten hem anderhalf jaar geleden in Oekraïne.

Het Nederlandse melkveebedrijf is symbolisch voor de toestand van de Oekraïense melkveehouderij, die balanciert tussen het verouderde Sovjetsysteem en moderne bedrijfsvoering. Het gemiddelde Oekraïense melkveebedrijf neigt naar het eerste, het Nederlandse veebedrijf staat met anderhalf been in de moderne wereld.

De veestapel is verdeeld over twee locaties. Het jongvee staat nu nog in een naburig dorpje vijftien kilometer verderop in grupstallen die dateren uit de Sovjettijd. Via een ketting in de goot achter het vee wordt de mest naar buiten afgevoerd. Met simpele ingrepen, zoals plafondisolatie en de installatie van ventilatoren, is het stalklimaat sterk verbeterd.

Nieuwe stal in gebruik

Van provisorische ingrepen is op de hoofdlocatie in Haivoron, waar koeien en hoogdrachtige vaarzen zijn ondergebracht, nauwelijks sprake.

Twee jaar geleden werd een nieuwe stal opgeleverd met 400 ligboxplaatsen, die plaats bieden aan 400 koeien. De 14 meter hoge stal is uitgerust met tientallen krachtige ventilatoren om de zomerhitte het hoofd te bieden. De

De zwarte percelen die het melkbedrijf in Haivoron omringen, strekken zo ver als het oog reikt. De Oekraïense grond staat bekend om zijn vruchtbaarheid en heeft het land de bijnaam 'graanschuur van Europa' bezorgd. Jelle Oosterveld had liever gezien dat de grond deze tijd van het jaar (februari) wit kleurde. 'Sneeuw dient als belangrijke bron van water in het voorjaar', zegt de Nederlander, die op het landbouwbedrijf verantwoordelijk is voor de akkerbouwactiviteiten. Het bedrijf behoort toe aan het Noord-Brabantse echtpaar Antoon Smits en Myke van der Avoird, dat in 2008 neerstreek in het dorpje Haivoron, 80 kilometer ten zuiden van de hoofdstad Kiev. 'Ik wilde zelf ondernemen en in Oekraïne kon je nog echt pionieren. De landbouw stond op een zeer laag niveau en het potentieel was en is enorm', herinnert Smits zich als we hem later over de telefoon nog spreken.

Dromen gerealiseerd

De dromen van Smits, zoon van een varkenshouder, werden gerealiseerd toen hij kort na de afronding van zijn

In de controlekamer komen videobeelden van het hele bedrijf samen

Erik Jan de Jong corrigeert een zender in het oor van de koe

rest van de productieve dieren staat in oudere stallen op het erf die zijn omgebouwd tot potstal. Op het erf tekent de toekomstige bedrijfsontwikkeling zich af. Een bouwploeg legt de fundamenten van een volgende stal ter grootte van 36 bij 180 meter. De huidige nieuwbouwstal wordt daarmee verdubbeld en binnen een aantal jaar verdubbelt ook de melkveestapel tot 2000 dieren. Het jongvee komt dan naar het hoofdbedrijf. Het melkveebedrijf wordt op een moderne manier gemanaged. De gegevens van de oorzenders van CowManager worden op een server in Nederland verwerkt, waarna De Jong uitgewerkte informatie ontvangt over melkgift,

Stro is voor de stallen van de niet-productieve koeien

tochtigheid en mogelijke gezondheidsproblemen. Op de tientallen schermen in de operatieruimte van het bedrijf, schuin boven de 2x24 GEA-melkput, komen videobeelden van over het hele bedrijf samen. Dit camerasysteem dient als controlemechanisme. 'Als er iets misgaat bij kalvingen of bij het melken, kunnen we terugkijken en het management aanpassen', verklaart De Jong.

Werknemer per veertig koeien

Controle en management van het 24-koppige personeelsbestand is een van De Jongs hoofdtaken. 'In Nederland ben je bezig met het managen van het vee, maar hier met het managen van het personeel', vertelt De Jong. Hij beaamt dat de arbeidsbezetting met één persoon op veertig koeien zeer ruim is. 'Maar de efficiëntie van het personeel is stukken lager dan in Nederland en een onderneming heeft traditioneel ook verantwoordelijkheid als werkgever binnen een lokale gemeenschap.'

De Nederlandse bedrijfsleider is gegrepen door het werk, de ruimte, het land en de cultuur. Van de sluimerende loopgravenoorlog tussen het Oekraïense leger en Russische separatisten in het oosten van het land is in Havoron niets merkbaar. Geen haar op zijn hoofd denkt aan een terugkeer naar Nederland.

Danone maakt babyvoeding van de melk

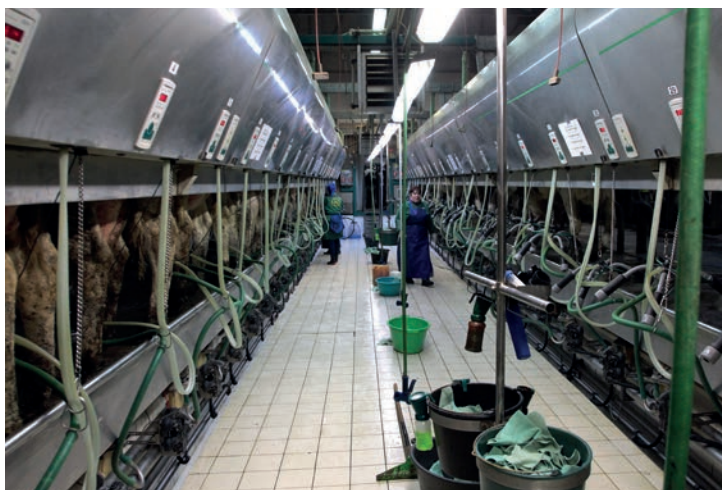
De cijfers laten zien dat de bedrijfsaanpassingen en investeringen hun vruchten hebben afgeworpen. 'Toen wij in

Ineenstorting Sovjetmelkveehouderij

Na de ineenstorting van het communistische regime in 1991 raakte de Oekraïense landbouw in verval. De voorheen staatsgeleide bedrijven zaten plotseling zonder leiding en vielen uiteen. Het land werd verdeeld onder de voormalige kolchosemedewerkers, die elk vier hectare kregen. De melkproductie op professionele bedrijven liep vanaf die tijd sterk terug. Huis-tuin-en-keukenmelkproductie van koeien in de achtertuin bij plattelandsbewoners kreeg de overhand. Vanaf de jaren negentig en na de eeuwwisse-

ling maakte een gedeelte van deze oude Sovjetbedrijven met private investeringen een herstart door. De stallen werden overgenomen en de omringende gronden werden herenigd. Met de duizenden landeigenaren werden individuele pachtcontracten aangegaan. Veel van deze oude Sovjetstaatsbedrijven hebben vandaag de dag door een gebrek aan investering een noodlijdend bestaan. De niet-raszuivere koeien in grupstallen leveren door twijfelachtig management weinig en

kwalietsarme melk. Slechts een beperkt aantal investeerders, waaronder Smits en Theeuwes, hebben een modernisering van de melkveehouderij ingezet. De Oekraïense veestapel wordt op 1,8 miljoen koeien geschat, waarvan er 450.000 op moderne, grote bedrijven staan. Het gros van de dieren staat bij dorpsbewoners in de achtertuin. Ook de meeste werknemers van Smit hebben thuis een koe. Hij beaamt dat bioveiligheid daardoor niet altijd makkelijk te managen is.

Drie melkmeisjes melken de koeien twee keer daags

Jongvee staat op een andere locatie in bindstallen

2003 begonnen, gaven de 350 koeien gemiddeld 7 liter melk per dag met drie keer melken', vertelt Smits. 'Melkveehouderij was in de communistische tijd verliesgevend. Daar had iedereen vrede mee. Het management was slecht en dieren kregen bijvoorbeeld niet het juiste rantsoen.' Inmiddels geeft de duizendkoppige veestapel ongeveer 9.600 kilo per koe. Volgens De Jong hebben de dieren nog meer in zich. 'Door volgende maand over te stappen van twee maal daags melken naar drie keer kan de productie met 10 procent toenemen. Steeds meer koeien staan voor een melkbeurt te dringen om naar binnen te gaan', zegt hij.

De huidige veestapel is met geseekt sperma organisch gegroeid uit het overgenomen koppel. De Jong schat dat de veestapel inmiddels voor 85 procent holsteinbloed bevat. Belangrijke fokdoelen – ook met het oog op de toekomstige uitbreiding – zijn afkalfgemak en vruchtbaarheid.

Atlantic, Empire, Liberator zijn een aantal van de CRV-stieren die op het bedrijf gebruikt worden. Het bedrijf van de families Smits en Theeuwes levert de melk aan zuivelfabriek Danone, die zo'n 38 cent per liter neertelt. 'De melk wordt gebruikt voor babyvoeding, waardoor er strenge eisen aan de kwaliteit gesteld worden', vertelt De Jong. Om deze reden wordt er op het bedrijf extra veel aandacht aan gezondheid van de veestapel geschonken. Zo wordt er preventief geënt tegen ibr en bvd en worden de dieren met mastitis direct apart gezet en met antibioticum behandeld. De Jong wijst daarbij ook trots op de lage kiem- (<10) en celgetallen (90.000) die momenteel in de afgeleverde melk worden behaald.

Luzerne in plaats van gras

Alhoewel de melkveehouderij op moderne Nederlandse leest geschoeid is, verschilt de bedrijfsvoering wezenlijk. Al was het alleen maar omdat door het klimaat niet dezelfde teelten mogelijk zijn. 'Gras telen is door de droogte bijvoorbeeld geen haalbare kaart', vertelt Jelle Oosterveld. 'Er valt hier zo'n 400 tot 500 mm water per jaar. Wij hebben 34 hectare gras, dat we gebruiken als structuurcomponent voor de jonge kalfjes. Na één snede droogt het gras op.'

Als alternatieve eiwitbron wordt 350 hectare luzerne verbouwd en er worden, afhankelijk van het weer, twee tot vier snedes van het veld gehaald. De andere ruwvoercomponent bestaat uit mais en wordt op 400 hectare

geteeld, er wordt zo'n 30 tot 40 ton van een hectare gehaald. 'Doordat de opbrengsten behoorlijk variëren, plannen we altijd te veel in', vertelt De Jong. 'Ook zorgen we ervoor dat we altijd voor een half jaar voorraad hebben. Er bestaat in Oekraïne geen ruwvoermarkt.'

Het ruwvoer wordt opgeslagen in vijf sleuvsilo's van 17 bij 100 meter. In een hoge opslagruimte vlak bij de ingang worden de krachtvoercomponenten (raapschroot, sodagrain, maismeel, sojaschroot, zonnebloemschroot) opgeslagen in verschillende compartimenten. De componenten worden gemengd tot een premix voor twee dagen, die samen met het ruwvoer in de mengwagen gaat. Voerkosten bedragen ongeveer de helft van de kosten, die op zo'n 28 tot 29 cent per kg melk uitkomen.

Bij de verdubbeling van de veestapel, waarbij de arbeid beter over het personeel verdeeld kan worden, zullen deze kosten dalen, meent Smits, die de toekomst in Oekraïne lachend tegemoet ziet. 'De nationale melkproductie daalt nog steeds en de koopkracht van de mensen kan alleen maar stijgen.' |

Fotoserie uit Oekraïne

Veeteelt maakte een uitgebreide fotoserie van het Oekraïense bedrijf van de Brabantse familie Smits. Bekijk de foto's online.

▶ Meer foto's op veeteelt.nl